

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури
Кафедра дизайну архітектурного середовища

**ПРОБЛЕМИ І МЕТОДИ
ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНОГО
СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ХІІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

15 квітня 2026 року,
м. Київ

Київ 2026

УДК 72, 711.4

Редакційна колегія: В. О. Тімохін, доктор архітектури, професор,
В. А. Щурова, кандидат архітектури, доцент; Ю. С. Рябець, кандидат
архітектури, доцент; Сало В. В., доктор філософії архітектури, доцент.

Відповідальний за випуск: В. О. Тімохін, доктор архітектури,
професор.

*Рекомендовано до видання на засіданні вченої ради архітектурного
факультету, протокол № 9 від 23 березня 2026 року.*

В авторській редакції.

**УДК 72, 711.4 Проблеми і методи відновлення і розвитку
архітектурно-містобудівного Середовища в Україні: тези
доповідей дванадцятої науково-практичної конференції
(Київ, 15 квітня 2026 р.). Київ: КНУБА, 2026. 57с.**

Розглянуті проблеми сталого розвитку архітектурного і міського середовища; становлення і розвиток дизайну архітектурного середовища; сучасні теорії і методики середовищного проектування результати дисертаційних досліджень і магістерських робіт в контексті наукової та освітньої діяльності кафедри дизайну архітектурного середовища № 0123U102032.

Призначено для викладачів, науковців, архітекторів, аспірантів і студентів архітектурних факультетів вищих навчальних закладів

© КНУБА, 2026

ЗМІСТ

	Вступне слово.....	6
Тімохін В. О.	Задачі сталого розвитку кафедри дизайну архітектурного середовища	7
Трофімова Н. Б.	Чинники виникнення та особливості розвитку дачних поселень як передмість Києва кін. ХІХ – поч. ХХст.	8
Думнич П. І.	Рекомендації щодо нормативно-правового забезпечення з проєктування укриттів у закладах освіти.....	10
Сєдак О. І.	Типологія та семантика простору у формуванні архітектурного середовища.....	12
Зінов'єва О. С.	Емерджентність у просторі та часі: місто як самоорганізована система.....	14
Гарбар М. В.	Традиція як основа інновації: філософія японської архітектури в сучасних експозиційних просторах (на прикладі ЕХРО 2025).....	15
Ольховська О. В., Щурова В. А..	Концепція арт-ландшафтів як новий підхід в сучасному ландшафтному дизайні.....	17
Михіденко М. О.	Soft landscaping: ландшафт, який можна відчувати... ..	18
Праслова В.О., Тімохін В.О.	Класифікація існуючих методів формування артоб'єктів у міському середовищі.....	19
Вовчок Л. Л.	Доступність міського середовища: принципи вуличного благоустрою.....	22
Лепешко А.А.	Підходи функціонально-планувальної організації виробничих територій сільських населених пунктів .	23
Гордієнко О.О.	Мистецтво експонування в реабілітаційних садах....	24
Саражинський Я. А.	Локальна ідентичність як основа дизайну архітектурного середовища придунайських територій.....	26
М. Y. Parkhomchuk	Architectural and planning principles of modern mental health centers in the context of post-war recovery of Ukraine.....	27
Троїцький І. О., Кащенко Т. О.	Дизайн прийоми формування інтер'єрів шкіл мистецтв.....	28

Письменна І. В.	Принципи формування архітектурного середовища інноваційних бізнес-кластерів у контексті післявоєнного відновлення Київщини.....	29
Зінов'єва О. С., Приплавко К. А.	Принципи організації архітектурного середовища багатофункціонального житлового комплексу з модульних елементів.....	31
Дмитрієнко О. С.	Проблеми та перспективи інтеграції зеленої архітектури в житлову забудову м. Києва.....	33
Магера О. В.	Архітектурно-планувальна організація центрів соціально-психологічної допомоги для дітей та підлітків у структурі міста.....	34
Ананян Б. Д.	Сучасна практика архітектурно-просторової організації сучасних офісних центрів в Туреччині...	35
Цалко Я. В.	Сучасна практика проектування музейних та виставкових комплексів.....	36
Саченко І. Л.	Сучасні тенденції психоемоційного відновлення в дизайні архітектурного середовища.....	38
Леонтюк М. І.	Використання вторинно перероблених матеріалів у будівництві житлових будинків.....	39
Курченко Д. М.	Інноваційні технології в проектуванні вертикальних багатофункціональних ферм.....	40
Крохмаль С. А.	Існуючі методи формування артхабів.....	42
Гребенюк А. В.	Функціонально-планувальна організація музею Історії російсько-української війни.....	44
Борейко К. В.	Принципи формування архітектурного середовища реабілітаційних центрів для ветеранів у контексті відновлення міського середовища України (на Прикладі м. Києва).....	45
Гарматюк М. В.	Формування гуманізованого архітектурного середовища дитячих будинків.....	46
Колеснікова П. Ю.	Модульні структури у формуванні гнучкого архітектурного середовища.....	47

Сидорович Х. А.	Новітні підходи до проектування середовища науково-дослідних центрів біологічного профілю в Україні.....	48
Турковський І. О.	Засоби ландшафтного дизайну в організації публічного простору.....	49
Рум'янцева В. С.	Екопоселення як модель відновлення архітектурно-містобудівного середовища України.....	50
Поплавська О. Б., Кравченко І. Л.	Локальні ресурси та архітектура на їхній базі.....	51
Огородник Л. О.	Екологічні та містобудівні проблеми відновлення території після руйнування на прикладі Каховської ГЕС.....	53
Маліна Б. О.	Принципи об'ємно-просторової організації модульних структур в складі культурно-освітніх центрів.....	54
Корінний А. Р.	Комплексне оновлення житлових районів 1958-1984-х років.....	55

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні колеги, науковці, архітектори, дизайнери, здобувачі магістерського рівня освіти та молоді дослідники! Дванадцятий рік поспіль наукова спільнота кафедри дизайну архітектурного середовища збирає коло науковців для обговорення актуальних питань архітектурно-містобудівної галузі: проблеми сталого розвитку архітектурного і міського середовища; становлення і розвиток дизайну архітектурного середовища; сучасні теорії і методики середовищного проєктування; результати дисертаційних досліджень і магістерських робіт. За ці роки ми мали спільні конференції з дружніми кафедрами Київського національного університету будівництва і архітектури присвячені до 30-ти та 35-річчя кафедри дизайну архітектурного середовища й кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування, до 95-річчя КНУБА, співпраці з кафедрою міського дизайну та планування Технічного університету Дармштадта.

Сьогодні Україна проживає тяжке випробування війною. Саме в цей час важливо проявити здатність науки до впровадження академічної думки в реалізацію проєктних пропозицій для створення якісно нового простору у поєднанні світового досвіду ревіталізації з унікальним українським контекстом. Мета конференції полягає у визначенні проблем і методів відновлення і розвитку архітектурно-містобудівного середовища в Україні та відповідає темі наукової та освітньої діяльності кафедри дизайну архітектурного середовища № 0123U102032.

Активне залучення молоді до наукової роботи – запорука майбутнього української архітектури і дизайну. Участь студентів, як доповідачів, так і слухачів, дозволяє отримати сучасні знання та сміливі ідеї від своїх однолітків, дає зрозуміти викладачам, які теми цікавлять молодь сьогодні для розширення меж навчальних програм та тематичних лекційних курсів.

Оргкомітет вдячний всім учасникам конференції за їхню інтелектуальну працю, небайдужість до актуальних соціальних тем. Бажаємо натхнення, нових творчих здобутків, і сподіваємося на подальшу співпрацю!

З повагою, оргкомітет

*Тімохін Віктор Олександрович,
доктор архітектури, професор,
завідувач кафедри дизайну архітектурного середовища,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: timokhin.vo@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-0559-4384*

ЗАДАЧІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

В умовах війни і післявоєнного періоду, а також реформування архітектурної освіти в Україні на перший план висувуються проблеми збереження позитивних рис і надбання нових цінностей студентами, аспірантами і викладачами кафедри. Окреслення цієї проблематики потребує вирішення ряду задач.

Однією з них стає переосмислення набутого досвіду on-line і змішаної освіти, їх позитивних і негативних якостей, ролі студентів і викладачів, їх комунікації та взаємна довіра, якості викладання і виконання студентами курсових і дипломних проєктів і завдань, вплив на них ІІІ-технологій т.ін.

В умовах тотальної цифровізації зусилля кафедри повинні орієнтуватись на персоналізацію творчих основ у діяльності викладачів, студентів і аспірантів у справі виховання художнього смаку і стилю, а загалом на усвідомлення архітектури як сфери витонченого мистецтва.

Важливим завданням також стає підвищення якості випускових робіт бакалаврського і магістерського рівня, необхідною умовою якого стає активізація наукової і творчої роботи викладачів і студентів, їх участь у міжнародних і республіканських конкурсах і програмах, у виконанні наукової держбюджетної теми кафедри.

У зв'язку з розробкою нових стандартів освіти слід зосередитись на оновленні навчальних планів і програм, на підготовці нових методичних матеріалів, навчальних посібників, а також тематики курсових і дипломних проєктів, наближеної до умов воєнного і післявоєнного стану.

У цих умовах найважливішою задачею стає збереження викладацького і студентського складу кафедри, її омолодження і оновлення, а також активізацію діяльності викладачів й інженерів, студентів й аспірантів, як необхідну складову перемоги.

Трофімова Наталія Борисівна,

*аспірант кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв,
Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури
E-mail: nataliia.trofimova@naoma.edu.ua, ORCID 0009-0004-0230-3897*

*Науковий керівник: доктор архітектури, професор Олійник О. П.,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
E-mail: olena.oliinyk@naoma.edu.ua, ORCID 0000-0002-6786-0633*

ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДАЧНИХ ПОСЕЛЕНЬ ЯК ПЕРЕДМІСТЬ КИЄВА КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХСТ.

Актуальність теми. Ряд сучасних міст – супутників Києва почали формуватися як дачні поселення навколо столиці. Розуміння логіки їхньої появи та формування дозволяє зрозуміти шляхи регенерації дачних поселень.

Мета дослідження. Виявити закономірності формування та розвитку передмість як наслідку процесів урбанізації та субурбанізації (на прикладі дачних поселень Київщини)

Поява і розвиток передмість тісно пов'язані із поняттям урбанізації і субурбанізації. Урбанізація – суспільний та культурний процес, що відзначається швидким розвитком міських осередків внаслідок концентрації промисловості й торгівлі [1]. Субурбанізація - зворотний процес, або іншими словами наслідок урбанізації. Для субурбанізації характерно: відтік міського населення до передмістя в пошуках більшої приватності та природного середовища. Побідні явища не є унікальною українською історією, але закономірним розвитком міських поселень в цілому. Так, заможні верстви Лондона, теж в зазначений період будують власні резиденції подалі від індустріального гамору.

Ідея міста – саду Е. Говарда (1898 р.) пропонувала концепцію створення навколо великих міст супутників із чітким функціональним зонуванням [2]. Так, новостворені міста мали поєднувати переваги міста (логістична доступність до праці) і приватного середовища. Це були міста із радіальною структурою з парком і адміністративними будівлями в центрі. Житлова забудова передбачалась в оточенні зелених насаджень, на які

припадало не менш 50% площі. Ця ідея була реалізована в ряді міст Великобританії та Німеччині.

В Україні подібні ідеї почали виявлятися у формуванні передмість Львова, Харкова, Києва. Активну появу передмість як суспільного явища в Україні можна віднести до середини XIX ст., коли заможні верстви (буржуазія та інтелігенція) прагнула переселитися з міського шуму в більш комфортне середовище [3, 286]. Для цих передмість були характерні всі риси процесу субурбанізації: логістична доступність, лояльна земельна політика (наявність ділянок для продажу), соціально – економічні чинники (наявність інфраструктура або політика сприяння її утворення), сприятливе адміністративне управління.

Розвиток транспорту (трамвай і залізниця) посприяв появі навколо Києва «дачного кільця»: Святошин (1890-ті рр.); Пуца – Водиця (розвиток пов'язаний з прокладанням трамвайної лінії у 1900 р.); Дарниця (з відкриття станції в 1890 р.), Боярка (1880-ті рр.), Ірпінь та Ворзель (з прокладання залізниці Київ – Ковель 1902 р.).

Саме поняття дача бере свій початок у XVIII ст., коли за царським наказом поблизу великих міст виділялися певні земельні наділи. Ці землі насамперед передавалися в користування монастирям та військовим підрозділам, а також вищим чиновникам. Таким чином, передача державних земельних угідь в особисте користування установою або приватною особою отримала назву дача. В Київському контексті слово дача закріпилося, як характерний топонім: Караваєві Дачі, Казенні Дачі.

Самі дачні поселення формуються з врахуванням ландшафту і природних ресурсів (поблизу озер та лісів). Як і в місті – саді Е. Говарда, центри дачних поселень з адміністративними будівлями та розважальними закладами, формуються безпосередньо поблизу логістичних вузлів, являючи собою ядро поселення. Самі житлові масиви розміщуються в природному оточенні.

Характерною ознакою дачних поселень навколо Києва є наявність закладів повсякденних товарів та широкого спектра послуг.

Результати. Дослідження показало, що специфіка передмість полягає в їх нерозривній економічній і соціальній єдності із столицею. Таким чином мешканці передмість в буквальному сенсі переносили в новостворені поселення столичні цінності і запити до організації простору. А від так простір передмість стає відображенням матеріальних і духовних потреб суспільства.

Висновки:

1. Українські реалії наслідків індустріалізації та урбанізації відбуваються майже за тими самими принципами й в той самий час, що і подібні процеси в Європі і Америці.
2. Планування дачних поселень має цілком самостійний характер, не пов'язаний із способом життя прилеглих сіл.
3. Передмістя Києва сформувалися як, певним чином, відображення світогляду, культури і соціальних запитів вищих шарів столичного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Універсальний словник-енциклопедія. – 4-те вид. – К. : Теза, 2006.
<http://slovoopedia.org.ua/29/53411/22614.html> (дата звернення: 02.03.2026)
2. Howard, E. (1902). Garden cities of to-morrow. London: Swan Sonnenschein & Co.
3. Лозинський Р. Українські передмістя як суспільно-просторовий феномен та виклики просторового планування. *Сучасні напрямки розвитку географії України*. 2023, с.282-337.
https://www.researchgate.net/publication/370426129_UKRAINSKI_PEREDMISTA_AK_SUSPILNO-PROSTOROVIIJ_FENOMEN_TA_VIKLIKI_PROSTOROVOGO_PLANUVANNA

УДК 721

*Думнич Петро Іванович,
аспірант кафедри архітектурного проектування,
Національний університет "Львівська політехніка"
E-mail: petrodumnych@gmail.com, ORCID 0009-0009-9189-2393*

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ПРОЄКТУВАННЯ УКРИТТІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

В умовах збройного конфлікту в Україні та постійних загроз для цивільного населення, безпека освітнього середовища є пріоритетом державної політики. Попри масштабні програми оснащення шкіл укриттями та наявність базових Державних будівельних норм (ДБН В.2.2-5:2023), існує

гостра потреба в деталізації вимог саме для закладів освіти. Укриття повинні не лише захищати, але й забезпечувати безперервність освітнього процесу та психосоціальну підтримку дітей.

Проаналізовано ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту», міжнародні стандарти (UNICEF, FEMA, WHO).

Пропозиції щодо нормативно-правового забезпечення – головною ініціативою є розробка та затвердження обов'язкового Додатка «Освітні заклади» до ДБН В.2.2-5:2023. Він має закріпити:

1. Мінімальні технічні та просторові параметри для шкіл і дитсадків.
2. Затвердження на державному рівні (МІМІ, МОН) пулу типової проектної документації на базі рішень UNICEF для зниження вартості та пришвидшення робіт.

3. Вимоги щодо обов'язкової сертифікації проєктувальників та створення єдиного державного електронного реєстру укриттів для моніторингу їхньої готовності.

Впровадження запропонованих змін дозволить уніфікувати підхід до проєктування безпечного освітнього середовища в Україні. Поєднання вимог цивільного захисту з педагогічною та психологічною функціями перетворить укриття з «мертвої» інфраструктури на повноцінні безпечні освітні простори. Для успішної реалізації необхідне закріплення фінансової відповідальності на рівні місцевих бюджетів та механізмів співфінансування з міжнародними донорами.

Список використаних джерел:

1. ДБН В.2.2-5:2023. (2023). *Захисні споруди цивільного захисту*. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: https://econstruction.gov.ua/laws_detail/3225773063500990463?doc_type=2 (дата звернення: 25.03.2026).
2. UNICEF. (2024). *UNICEF презентує стандартні проєкти укриттів для шкіл та дитячих садків в Україні*. ЮНІСЕФ Україна. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/unicef-presents-standard-shelters-designs-schools-and-kindergartens-ukraine> (дата звернення: 26.03.2026).
3. Кабінет Міністрів України (КМУ). (2023). *В Україні створять нові стандарти для будівництва укриттів у закладах освіти: підписано меморандум з ЮНІСЕФ*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/v-ukraini-stvoriat-novi-standarty-dlia-budivnytstva-ukryttiv-u-zakladakh-osvity-uklaly-memorandum-z-iunisef> (дата звернення: 27.03.2026).

4. FEMA. (2003). *Design Guidance for Shelters and Safe Rooms (FEMA 453)*. Federal Emergency Management Agency. URL: <https://www.fema.gov/pdf/plan/prevent/rms/453/fema453.pdf> (дата звернення: 28.03.2026).
5. WHO — World Health Organization. (2020–2023). *Настанови щодо якості повітря у приміщеннях та захисту громадського здоров'я* (добірка документів). URL: <https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/air-quality> (дата звернення: 28.03.2026).
6. EEF – East Europe Foundation. (2022–2023). *Програма «Безпечна школа»*. URL: <https://eef.org.ua/en/program/programa-bezpechna-shkola/> (дата звернення: 28.03.2026).

УДК 72.01: 727.3.05

Сєдак Олександр Ігорович,
кандидат архітектури, доцент, професор кафедри містобудування,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: Siedak.oi@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1686-2786

ТИПОЛОГІЯ ТА СЕМАНТИКА ПРОСТОРУ У ФОРМУВАННІ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Проблема. Типологія і семантика архітектурного простору охоплює лінгвокультурні, ментальні й фізичні виміри, визначаючи структуру картини світу. Простір розглядається як категоріальна мережа (маршрути, межі за К.Лінчем), де семантика формує змісти, що переходять з одного якісного стану до іншого. Ключові аспекти включають ментальні простори, локально-темпоральну єдність і значеннєві категорії мовної картини світу, де на семантику припадає місія дослідження змістовності утворюваного простору, втілення психічних програм та культурних кодів у повідомлення, перетворюючи простір на образи-символи.

Актуальність. Ще два десятиліття тому формування простору за законами доціності, як і предмети дизайну, підпадало під логіку інженерного та художнього проектування. Але коли нова забудова, більш раціонально організована й зручна, покрила міські райони, з'ясувалося, що вона поступається старій однотипністю форм і просторів, створюючи дискомфортні умови для життя і пригнічений психологічний стан для своїх мешканців. На цей диктат нового виникло бажання індивідуалізувати

первинний простір стихійною творчістю споживачів архітектури – методами партиципації. Вищим досягненням архітектурної теорії і практики к. ХХ ст. стали вважати хаотичне середовище, а еталоном – Лас-Вегас як ностальгію за складністю й насиченістю простору минулого, неупорядкованого логікою будови, в протилежність одночасно створеного стерильного нового середовища. Так Джон Саймондс розуміє формування архітектурного простору в рамках історико-містобудівних традицій з відновленням його змістовності, духовності і людяності. Навмисне ускладнення геометрії архітектури, відхід від лапідарних, вільно розташованих у просторі об'єктів призвели до утворення хаотичних фрагментів безкінечного простору, вирваних з часу рукою архітектора. Простір людини перетворився в мозаїку з різнотипних за формою і неоднозначних фрагментів, втрачавши свою естетику.

Основна частина. Хаотичність і зайва ускладненість стали новим лихом, яке сьогодні потребує подолання. Окремі оригінальні за формою об'єкти, зведені разом, не спроможні створити краси, бо розташування мас, які формують простір, ведеться, як правило, ізольовано і без взаємозв'язку. Штучний підхід в проектуванні довів другорядність форми (маси) перед простором. Сьогодні важливе розуміння сучасних механізмів його утворення для подолання існуючих недоліків в його організації. Кожний тип простору формує певну фізіологічну реакцію людини, що знаходиться у ньому, разом утворює просторовий конструктор (за Л. та Р.Кріє). Індустріальна епоха ХХ ст. змінила традиційну ієрархію просторів деформацією міського середовища, утворивши деструктивні простори без кордонів за принципом перетікання. Виникли формальні підходи до планування у вигляді вільно розташованих будинків і споруд або їх упорядкування за допомогою історичних аналогій. Але формально-поверховий підхід до композиції не вирішив проблеми психологічної комфортності й цілісності середовища, яка лежить в семантиці і типології простору, як засобів його дизайну, бо в його основі знаходиться не людське сприйняття, а доцільність інженерно-транспортної інфраструктури.

Висновки. Сучасне формування простору можливе при умові визначення його типу за призначення та поведінкою людини у ньому. Шлях декоративно сценічного підходу або новітніх беззмістовних принципів будови простору сам по собі навряд чи є результативним. Але й спрощення простору, крайній лаконізм і простота призводять до монотонності й послабленню цілісності середовища, десоціалізації: створений людьми він

розпочав змінювати своїх творців. Тому щоб повернути змістовну наповненість середовища необхідно принципово новий підхід до його формування на основі типології, семантики просторів, характеру їх сприйняття, тобто їх образною структурою.

УДК 711.4:303.094.7

*Зінов'єва Олена Сергіївна,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: zinovieva.os@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0001-5453-2924*

ЕМЕРДЖЕНТНІСТЬ У ПРОСТОРИ ТА ЧАСІ: МІСТО ЯК САМООРГАНІЗОВАНА СИСТЕМА

Постановка проблеми. Емерджентність – здатність системи породжувати якості, принципово відсутні у її складових, – є наскрізною темою людської думки протягом понад двадцяти п'яти століть. Крізь призму містобудування та архітектури ця концепція розкривається як ключовий механізм формування міського простору, від перших поселень Месопотамії до сучасних цифрових мегаполісів.

Мета – простежити еволюцію концепції емерджентності в містобудівній думці від Арістотеля до агентного моделювання та виявити стійкі закономірності, що описують самоорганізацію міських систем.

Аналіз попередників. Арістотель одним з перших концептуалізував місто, як емерджентну систему: поліс є якісно новою сутністю, що виникає з організації спільного життя, а не простою сумою домогосподарств. Середньовічні укріплені міста, Рим і ганзейські порти є найчистішими прикладами просторової самоорганізації, де фрактальна структура поставала з накладання тисяч локальних рішень без центрального планування. Досвід функціоналізму ХХ ст. – знесення Pruitt-Igoe (1954-1974) – став найбільш документованим доказом того, що усунення складності руйнує систему разом із її проблемами. Сучасна кількісна урбаністика підтверджує системну природу міст: Дж. Вест та ін. (2007) виявили, що соціально-економічні показники зростають суперлінійно

відносно чисельності населення – при кожному подвоєнні мешканців продуктивність зростає приблизно на 15%.

Основний матеріал. Ретроспектива понад двадцяти п'яти століть виявляє три стійкі закономірності самоорганізації міського простору. 1. *Форма слідує за взаємодією, а не за функцією* – найбільш витривалі просторові форми виникають із взаємодії агентів із суперечливими потребами, а не із зонування. 2. *Контроль і складність перебувають у зворотній залежності* – системи, що задавали умови для самоорганізації, породжували стійкі адаптивні структури, тоді як тотальний контроль вів до деградації. 3. *Масштаб визначає тип емерджентності* – інноваційна продуктивність можлива лише при критичній масі взаємодій, тоді як соціальна згуртованість деградує при її перевищенні. Порівняння з великими мовними моделями (LLM) виявляє структурну аналогію: і міста, і штучні нейромережі генерують якісно нові властивості при досягненні критичного масштабу.

Висновки. Практичне значення для сучасного містобудування полягає у зміні парадигми: не проектувати результат, а конфігурувати умови – задавати «форм-коди», щільність та мережі взаємодії і спостерігати за патернами, що виникають. Тактичний урбанізм і концепція розумного міста є операціональним втіленням цього принципу, відпрацьованого у реальному просторі протягом тисячоліть.

УДК 72.01

Гарбар Марина Володимирівна,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: garbar.mv@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1651-3164

ТРАДИЦІЯ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙ: ФІЛОСОФІЯ ЯПОНСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ В СУЧАСНИХ ЕКСПОЗИЦІЙНИХ ПРОСТОРАХ (НА ПРИКЛАДІ ЕХРО 2025)

Сучасна японська архітектура демонструє унікальну модель розвитку, в якій інновації не заперечують традицію, а формуються на її основі. Всесвітня виставка Ехро 2025 в Осаці стала яскравим прикладом того, як

багатовіковий досвід будівництва трансформується у нові архітектурні форми, зберігаючи при цьому глибокий філософський зміст. На відміну від західної практики, де інновація часто пов'язана з розривом із минулим, японська архітектура базується на принципі безперервності. Традиційні матеріали, зокрема деревина, не втрачають своєї актуальності, а набувають нового значення в умовах сучасних технологій. Це зумовлено не лише екологічними чи конструктивними факторами, але й світоглядними уявленнями, де архітектура розглядається як частина живого середовища.

Показовим прикладом є головна структура виставки – Grand Ring, спроектована бюро японська архітектура на прикладі Ехро 2025 демонструє цілісну філософсько-просторову модель, у якій поєднуються традиція, технологія та екологічна свідомість. Вона формує не лише фізичне середовище, а й досвід взаємодії людини з простором, природою та суспільством. Саме ця здатність інтегрувати минуле в майбутнє визначає її актуальність у глобальному архітектурному дискурсі. Масштабна дерев'яна конструкція, виконана з використанням традиційної техніки з'єднання без цвяхів (*nuki*), демонструє синтез інженерної точності та ремісничої культури. Водночас її форма уособлює ключову ідею японської філософії – «єдність у різноманітті», де простір виступає не лише функціональною оболонкою, а середовищем взаємодії.

Важливим аспектом є переосмислення категорій простору. У японській архітектурі відсутня жорстка межа між «внутрішнім» і «зовнішнім». Це проявляється у використанні напіввідкритих структур, прозорих огорожень та природних матеріалів. Національний павільйон Японії демонструє архітектуру без чітко визначеного початку і завершення, де простір організовано як безперервний цикл, що відображає філософію життя як постійного процесу трансформації.

Суттєвою рисою є також принцип циклічності та тимчасовості. Багато споруд Ехро 2025 проєктуються як такі, що можуть бути демонтовані та повторно використані. Використання CLT-панелей, біорозкладних матеріалів або традиційних покрівель із соломи відображає не лише екологічний підхід, а й глибинну ідею непостійності (*муїо*), характерну для японської культури.

Архітектура павільйонів також виступає носієм метафор. Образи води, циклу життя, переплетення чи відновлення реалізуються через матеріал, форму та просторову організацію. Наприклад, використання соломи в павільйоні Earth Mart апелює до традиційного способу життя та взаємодії з

природними екосистемами, тоді як сучасні цифрові та біотехнологічні експозиції розкривають нові межі поняття «життя».

Таким чином, японська архітектура на прикладі Ехро 2025 демонструє цілісну філософсько-просторову модель, у якій поєднуються традиція, технологія та екологічна свідомість. Вона формує не лише фізичне середовище, а й досвід взаємодії людини з простором, природою та суспільством. Саме ця здатність інтегрувати минуле в майбутнє визначає її актуальність у глобальному архітектурному дискурсі.

УДК 712.28 (045)

Ольховська Олена Владиславівна,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: olkhovska.ov@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0003-4982-5655

Щурова Вікторія Анатоліївна,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: shchurova.va@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0001-8468-3280

КОНЦЕПЦІЯ АРТ-ЛАНДШАФТІВ ЯК НОВИЙ ПІДХІД В СУЧАСНОМУ ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ

Ще на початку ХХ століття у ландшафтному дизайні почала відбуватися інтеграція науки та мистецтва, нових методів та прийомів творчої діяльності із сучасним світоглядом. Таким чином виокремилася певна група ландшафтних об'єктів, яка набула дуже чіткої відмінності – об'єкти цієї групи використовують мову символізму, завдяки чому їхня форма та структура набуває рис творів безпредметного мистецтва, в яких естетика концептуального образу переважає традиційні характеристики ландшафтному дизайну. Як відзначила Джейн Браун (Jane Brown) в роботі «The modern gardens»: «Шедевр Габріеля Гувєркіана «поставив дефіс» між архітектурою та природою, а сміливе використання Маллет-Стивенсом нових технологій і матеріалів спрямувало рух ландшафтної архітектури та думки архітекторів і художників, що працюють з ландшафтом, по новому

шляху». Поняття артскейпу (artscapе) як діалогу ландшафта і людини був запроваджений відомим новозеландським ландшафтним архітектором Тедом Смайтом (Ted Smite). Це не проектування ландшафту в його традиційному розумінні, а художнього образу (artscapе), який відтворюється за допомогою нетрадиційної інтерпретації простору за рахунок введення в нього таких складових як освітлення, звук, запах, створення штучних нескінченних перспектив за допомогою дзеркал, фонтанів тощо.

За визначенням Джейн Амідон (Jane Amidon) ідеї «радикального ландшафту» являють собою нові способи бачення й проектування простору, де інноваційні, та синтетичні матеріали, незвичайні рослини та несподівані форми пропонують альтернативні рішення стандартним підходам до ландшафтного дизайну. Цікавим втіленням такої концептуальної направленості є розробки дизайнерів в напрямі ленд-арту, головною ідеєю якого став взаємозв'язок природи та мистецтва про що свідчать роботи сучасних ландшафтних архітекторів Марти Шварц і Майї Лін.

УДК 712.2

*Михіденко Марта Олександрівна,
доктор філософії з архітектури та містобудування,
архітектор, асистент кафедри містобудування,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: mykhidenko_mo@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-6478-8381*

SOFT LANDSCAPING: ЛАНДШАФТ, ЯКИЙ МОЖНА ВІДЧУВАТИ

Сучасна ландшафтна архітектура поступово відходить від жорстких форм і візуальної демонстративності. На перший план виходить те, що неможливо повністю зафіксувати у проєкті: відчуття, тактильність, запах, рух. Саме з цим працює *soft landscaping* – підхід, у якому рослини стають основним інструментом формування середовища.

Текстура листя, шелест злаків, аромат прямих трав, зміна кольорової палітри саду протягом сезону формують емоційний досвід простору. Такі сади виглядають природньо, адже не намагаються зафіксувати ідеальну форму, а дозволяють природі проявлятися у всьому її розмаїтті. Такий ландшафт функціонує як терапевтичне середовище. Він створюється не

лише для спостереження, а й для безпосереднього контакту. У цьому підході простір сприймається через час, рух і відчуття.

Наприклад, сенсорний сад, створений Енн-Марі Пауелл для Chestnut Tree House, побудований на принципі повної взаємодії з рослинами: шорсткі та гладкі поверхні, пряно-ароматичні трави, їстівні квіти. Тут важливо не тільки те, як сад виглядає, але й те, як він відчувається.

У роботах Піта Удольфа, зокрема в RHS Garden Wisley та Calder Gardens, простір не втрачає виразності навіть узимку. Сухі суцвіття, графіка стебел, іній стають частиною продуманої композиції. Рослини переплітаються, формуючи складну, але природну структуру, яка змінюється разом із часом.

Інтерес до *soft landscaping* безпосередньо пов'язаний зі зміною запиту до середовища. Архітектура все менше орієнтується на візуальний ефект і дедалі більше – на внутрішній стан людини, на можливість сповільнитися та відчувати контакт із природою.

УДК 72.01:711.5

Праслова Валентина Олександрівна,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: praslova.vo@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-9342-6996

Тімохін Віктор Олександрович,

доктор архітектури, професор,

завідувач кафедри дизайну архітектурного середовища,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: timokhin.vo@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-0559-4384

КЛАСИФІКАЦІЯ ІСНУЮЧИХ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ АРТОБ'ЄКТІВ У МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Актуальність дослідження. Необхідність впорядкування наявних методів формування артоб'єктів зумовлює вагомість обраної проблематики. Здійснення їх класифікації на основі ключових авторських тенденцій створює передумови для подальшого генерування повноцінної методології формування артоб'єктів в урбаністичному просторі. Завдяки системному

огляду та науковій рецепції широкого спектра методів – від перевірених часом класичних архітектурних до новітніх ШІ-технологій – стає можливим виявлення найбільш релевантних інструментів задоволення просторових запитів міста.

Аналіз сучасних досліджень у галузі. Методи локалізації знаходять своє підґрунтя у переосмислених концепціях Ч. Дженкса та Н. Сільвера, Б. Гейвера, А. Данна та Е. Паченті. Сприйняття артоб'єкта в ролі матеріалізованої інтелектуальної форми, вкоріненої в семантику локації, можливе завдяки поєднанню концепту С. Левітта з розвідками К. Роу та Ф. Кеттера, К. Норберг-Шульца, К. Фремптона. Натомість методи гуманізації є результатом поєднання наукових поглядів В. Тімохіна та Н. Шебек, Б. Чумі, С. Лоу. Залучено концепти Р. Мейса, Ю. Палласмаа, Г. Саноффа, Д. Джекобс та Р. Ябес. У підсумку, повна відповідність об'єкта потребам містян досягається через врахування досліджень Я. Гейла, В. Вайта, М. Лайдона, Бішопа та Вільямса, Г. Дрейфуса, К. Лінча. Методи гармонізації спираються на теорії Н. Шебек, Ле Корбюзьє, Ч. Дженкса, К. Александера, В. Гропіуса, К. Курокави. Логічним доповненням є концепції С. Холла і К. Бішоп, А. Россі, Й. Фрідмана, Я. Гейла, Г. Саймона, Ч. Істмана. Своєю чергою, основою методів образотворення є праці І. Булах, В. Гордона, У. Еко, А. Флетчера та В. Беньяміна, Дж. Лакоффа, С. Калатрави, Б. Брехта.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення масиву теоретичних розвідок дозволило класифікувати 39 методів формування артоб'єктів у чотири фундаментальні групи. Методи локалізації забезпечують просторове вкорінення об'єкта на основі шести методів. Ситуативні ресурси залучає метод ad-hoc, а мікроурбаністику структурує метод функціонального зонування та культурного зондування. Морфологічна єдність досягається через метод просторового колажування та метод контекстуалізації. Ідейним стрижнем групи виступає метод концептуалізації. Методи гуманізації об'єднали 10 методів. Соціальні дистанції регулюють методи персоналізації та адресного проектування. Сценарну динаміку середовища задають жанрове проектування і метод театралізації. Урахування психотипів містян та місцевих легенд забезпечують соціонічний метод та метод індивідуалізації. Методи інклюзивності спираються на універсальний дизайн і феноменологію Палласмаа. Емпіричну базу формують методи анкетування, інтерв'ювання та спостереження. Апробацію тимчасових прототипів здійснює метод експериментування, а навігацію – ергономіки.

Методи гармонізації поєднують 11 методів. Природну відповідність гарантує метод пропорціонування, візуальну багаточаровість – метод стилізації, а мережеву цілісність – метод систематизації. Відмову від декоративності на користь взаємопроникнення форм диктує метод синтезу мистецтв. Межі між штучним і природним дематеріалізують методи симбіозу та гібридизації. Залучення глядача забезпечує метод інсталяції, візіонерські вектори розвитку – метод утопії. М'які просторові краї формують процеси інтеграції, що доповнюється технологічним контролем – методами моделювання та ВІМ-технологіями. Методи образотворення поєднали 12 існуючих методів. Нетипові рішення генерують інтелектуальні методи евристики, синектики та мозкового штурму. Трансляція складних архетипів і культурних кодів реалізується через метод символізації, алегоризацію та метафоризацію. Фізично-візуальна динаміка базується на цифровій метаморфізації, методі трансформації та відсторонення. Емоційний резонанс створюють методи емпатії, фантазійний метод та іронічний метод кітчю. Зрештою, технологічне оновлення здійснюють метод нововведень і метод ІІІ-технологій.

Висновки. Підсумком проведеного дослідження стала розробка комплексної класифікації методів формування артоб'єктів у сучасному місті. Запропонована класифікація спирається на ієрархічну модель простору міста та передбачає логічний поділ усього масиву методів на чотири ключові групи. Зокрема, функцію семантичного акцентування наявної міської тканини беруть на себе методи локалізації. Своєю чергою, методи гуманізації слугують дієвим механізмом для пом'якшення та адаптації жорстких урбаністичних каркасів. Забезпечення органічного злиття мистецтва з природним ландшафтним середовищем реалізується завдяки методам гармонізації. Зрештою, фінальне образотворення оболонки сучасного міста завершують комплекс методів образотворення.

Наукова і практична новизна дослідження. Робота відзначається суттєвим доповненням та розширенням існуючої бази методів формування артоб'єктів. Головна цінність полягає у розподілі методологічного масиву за відповідними критеріями, з урахуванням різних рівнів їх інтеграції в урбаністичну структуру.

ДОСТУПНІСТЬ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА: ПРИНЦИПИ ВУЛИЧНОГО БЛАГОУСТРОЮ

У сучасних умовах відновлення та розвитку архітектурно-містобудівного середовища України особливої ваги набуває питання забезпечення доступності міських просторів. Внаслідок демографічних змін, наслідків воєнних дій та зростання кількості осіб із обмеженою мобільністю, формування безбар'єрного середовища стає одним із пріоритетних напрямів містобудівної політики. Проблема забезпечення доступності маломобільних груп населення до об'єктів соціальної інфраструктури є актуальним завданням як при проектуванні та будівництві нових об'єктів, так і при реконструкції вже існуючого фонду, що є важливою умовою забезпечення самостійності та незалежності цієї досить поширеної групи населення.

Доступність міського середовища передбачає створення умов, за яких усі користувачі, незалежно від фізичних можливостей, віку чи соціального статусу, мають рівний доступ до об'єктів і послуг міської інфраструктури. Важливим інструментом у цьому процесі є впровадження принципів універсального дизайну. До ключових принципів вуличного благоустрою належать: безбар'єрність – усунення фізичних перешкод на шляхах пересування; безперервність пішохідних маршрутів – забезпечення логічно пов'язаних і доступних маршрутів; безпека та комфорт – створення умов для мінімізації ризиків травматизму; інформативність і навігація – зрозуміла система орієнтації в просторі; інклюзивність – врахування потреб різних груп населення на етапі проектування.

В усіх країнах цьому питанню приділяється велика увага, іде активна праця по створенню доступного, безпечного, інформаційного середовища, в тому числі організації відповідного вулично-дорожнього простору для людей з проблемами опорно-рухового апарату, з порушеннями зору, слуху.

Серед основних проблем сучасного вуличного середовища в Україні варто виділити: нерівність покриття тротуарів, відсутність понижених

бордюрів, недостатню кількість тактильних елементів, недоступність громадського транспорту, а також фрагментарність реалізації безбар'єрних рішень.

Ефективними заходами щодо підвищення доступності є:

- облаштування пандусів відповідно до нормативних вимог;
- впровадження тактильних індикаторів для осіб із порушенням зору;
- створення безпечних пішохідних переходів із пониженням бордюрів;
- організація доступних зупинок громадського транспорту;
- забезпечення належного освітлення та місць для відпочинку;
- інтеграція принципів універсального дизайну у всі етапи проєктування.

Реалізація зазначених принципів сприятиме формуванню доступного, безпечного та комфортного міського середовища, підвищенню якості життя населення та соціальній інтеграції маломобільних груп. Особливого значення ці підходи набувають у процесі повоєнного відновлення міст України.

Доступність є ключовою складовою сталого розвитку міського середовища. Вуличний благоустрій має розглядатися як системний процес, що базується на принципах універсального дизайну та орієнтований на потреби всіх користувачів. Комплексний підхід до формування безбар'єрного простору є необхідною умовою відновлення та подальшого розвитку міст України.

УДК 711

*Лепешко Анатолій Анатолійович,
асистент кафедри дизайну архітектурного середовища,
Київський національний університет будівництва та архітектури
E-mail: anatolii.lepeshko1@gmail.com, ORCID 0000-0002-6018-3596*

ПІДХОДИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ТЕРИТОРІЙ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Підходи функціонально-планувальної організації виробничих територій у сільських населених пунктах – одноетапний, двоетапний і багатоетапний – визначають логіку просторового розвитку з урахуванням аграрної спеціалізації та обмежених ресурсів. Поетапність забезпечує

формування планувальної структури від початкового освоєння території з мінімальними витратами до створення сталої виробничої системи, інтегрованої в структуру села.

Початковий етап передбачає формування основних технологічних елементів виробництва зі спорудами переважно тимчасового або спрощеного характеру (відкриті майданчики, легкі конструкції), а обслуговуюча зона може включати капітальні об'єкти. Закладаються транспортні зв'язки з польовими угіддями та інженерні мережі, що формують технологічний каркас території. На другому етапі відбувається поступова капіталізація забудови, розширення виробничих об'єктів відповідно до спеціалізації господарства, уточнення логістичних зв'язків і зміцнення інфраструктури. Завершальний етап – формує цілісну, стабільну структуру по розташуванню виробничих об'єктів на довгий період.

Одноетапний підхід у сільських умовах передбачає створення виробничої території одразу як завершеної системи, що доцільно за наявності стабільного фінансування та чітко визначеної спеціалізації. Двоетапний підхід включає початкове освоєння території з використанням тимчасових рішень для перевірки ефективності планувальних і технологічних зв'язків, після чого формується остаточна структура. Багатоетапний підхід є найбільш характерним для сільських населених пунктів, оскільки дозволяє поступово розвивати виробничу територію відповідно до змін господарських потреб, природно-кліматичних умов і економічних можливостей, забезпечуючи адаптивність і стійкість просторової організації.

УДК 712

*Гордієнко Ольга Олександрівна,
асистент кафедри дизайну,*

*Київський національний університет будівництва та архітектури
E-mail: hordiienko.oo@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0000-9121-5389*

МИСТЕЦТВО ЕКСПОНУВАННЯ В РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ САДАХ

Проблема. Мистецтво експонування в лікувальних садах поєднує сценарно-просторову будову природного ландшафту, дизайн, типологію просторів, психологію їх сприйняття, медичні засоби їх використання, які

направлене на психо-фізіологічну *реабілітацію* людини. Метою стає показ рослин у взаємозв'язку з скульптурою, малими архітектурними формами, організація їх у взаємодії з органами чуття, емоційним станом людини.

Актуальність. Війна в Україні стала негативним чинником, впливає на психо-соматичний стан та фізичне здоров'я людей. Складні стресові обставини, в яких опинились мешканці нашої країни через війну, призвели до певних змін в усіх сферах їх звичного життя. Формування й особливості проектування, впровадження в міське середовище терапевтичних садів та парків у нашій країні обділені належною увагою, зацікавленістю і практикою реалізації, або підмінене об'єктами розважально-аттрактивної індустрії. Невизначеність поняття, обмеженість за типами і принципами їх формоутворення потребує розширення засобів та прийомів їх формування, сценарно-просторового експонування ландшафтів з їх реабілітаційною означеністю.

Виклад матеріалу. Багатоаспектність проблеми зумовила розгляд розгалуженої джерельної бази: публікації з ландшафтно-просторової композиції, психології сприйняття, історії та практики паркобудування, статті з ландшафтотерапії. Обставини сьогодення спонукають шукати прийоми формування садів і парків з особливими ландшафтними просторами, що відрізняє їх від звичних озелених територій міста і розглядається як спланований до деталей засіб психологічної та фізичної реабілітації людей. Будова цих просторів має стимулювати усі органи чуття людини, допомагаючи розслабитись, зменшити стрес та відновитися після травматичних подій. Потреби у відновленні здоров'я актуалізують важливість такого типу ландшафтного дизайну, приносить естетичне задоволення, сприяє психологічному, фізичному відновленню, створює новий спосіб комунікації в соціумі. Ключовими аспектами експонування в реабілітаційних садах мають стати:

- створення ландшафтних просторів за законами образності, тематичності, літературної розповідності і побудови сюжету;
- формування естетично досконалих садово-паркових просторів з чіткими побудовою сценарію, напрямів руху, вістами, панорамами, паузами;
- сенсорне наповнення природних зон для активізації усіх чуттів (тактильними рослинами з м'яким чи фактурним листям, ароматними травами; спокійною кольоровою гамою та звуковими акцентами – дзюрчанням води, шерехом злакових і ковильних та шелестом листя);

- інтеграція в ландшафт творів мистецтва, скульптури, арт-об'єктів з метою стимулювання позитивних емоцій та заспокійливого впливу;
- безбар'єрність, доступність до рослин, безпечність просторів для людей з обмеженими фізичними можливостями по руху чи зору;
- формування зон *споглядання* (експонування спокійних краєвидів для зниження рівня стресу); *релаксації* (усамотнення); *активної терапії* (самостійного проходження курсу саденотерапії).

Висновок. Вищеназване визначає основну концепцію: динаміка та зміст експонування в ландшафтному дизайні - це підхід, що фокусується на створенні відчуття руху, змін активності в структурі простору, що забезпечує інтерактивність, змінюваність і живий характер природних об'єктів, який може виражатися через фізичні зміни, зростання і розвиток рослин, сприйняття користувачем простору, включаючи зміну сезонів, динаміку водних устроїв, які додають відчуття руху, життя, жвавість простору, і дозволяє створювати ландшафти, що постійно еволюціонують і змінюються та зорієнтовані на реабілітаційну функцію.

УДК 711.554

Саражинський Ярослав Андрійович,
аспірант кафедри містобудування

Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: jaroslavsarazunsky@gmail.com, ORCID 0000-0002-0451-0249

ЛОКАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОСНОВА ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИДУНАЙСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

У сучасних умовах глобалізації, уніфікації та спрощення архітектурних рішень особливої актуальності та уваги набуває проблема збереження локальної ідентичності в процесі формування архітектурного середовища. Придунайські території України є унікальними утвореннями, де природні, історичні та культурні чинники сформували особливі типи середовища, що потребує кропітливого та комплексного підходу до проектування.

Місцеву ідентичність слід розглядати крізь призму матеріальних і нематеріальних особливостей середовища та простору, що відображають

специфіку місця, спосіб життя, традиції та взаємодію з природним ландшафтом. У придунайських населених пунктах вона проявляється через зовнішній вигляд забудови, структури вулиць, використання традиційних матеріалів, а також через особливу роль водного середовища. Також важливим є збереження історично сформованих планувальних структур та адаптація їх до сучасних потреб без втрати автентичності.

Дизайн архітектурного середовища, орієнтований на місцеву ідентичність, передбачає поєднання традиційних форм і сучасних рішень, формування гармонійного простору, що відповідає як функціональним, та культурним запитам суспільства. Особливого значення набуває врахування природних особливостей території, зокрема водних систем, зелених насаджень і кліматичних умов.

Таким чином, місцева ідентичність виступає вирішальним чинником формування якісного архітектурного середовища придунайських населених пунктів, забезпечуючи їхню унікальність, стійкість та привабливість у сучасному розвитку.

УДК 725.51:616.89(477)

Mykola Y. Parkhomchuk

*PhD student, Department of Architecture of Buildings and Structures
Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, Ukraine
E-mail: parkhomchuk_my-2023@knuba.edu.ua, ORCID: 0009-0005-4539-5450*

ARCHITECTURAL AND PLANNING PRINCIPLES OF MODERN MENTAL HEALTH CENTERS IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE

The full-scale war in Ukraine has significantly intensified the need for accessible, human-centered and spatially well-organized mental health infrastructure. The growth of psychological trauma among civilians, military personnel, internally displaced persons and other affected groups has made the formation of a new network of mental health centers an urgent task of architectural and urban development. In this context, the issue of designing such institutions should be considered not only as a medical or social problem, but also as an architectural and planning challenge within the broader process of post-war recovery of Ukraine.

The relevance of this topic is confirmed by the gradual transition from large isolated psychiatric institutions to community-based mental health facilities integrated into the urban structure. Contemporary international experience demonstrates that mental health centers should function as flexible, non-stigmatizing, safe and therapeutic environments that support rehabilitation, social reintegration and emotional stability. At the same time, Ukrainian practice still lacks a sufficiently developed typology, clear architectural and planning recommendations, and a coherent system of spatial organization for such facilities.

The research is based on the analysis of international design experience, modern approaches to mental healthcare architecture, and the study of functional, spatial and environmental requirements for mental health institutions.

Therefore, the architectural and planning organization of mental health centers in Ukraine should be formed on the basis of international experience, evidence-based environmental approaches and the specific needs of post-war society. The results of the study can serve as a theoretical and practical basis for the further development of typology, design recommendations and architectural solutions for modern mental health centers in Ukraine.

УДК 727

Троїцький Ілля Олександрович,

аспірант кафедри АПЦБС

E-mail: troitskyi_io@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0005-0932-9755

Кащенко Тетяна Олександрівна,

кандидат архітектури, доцент кафедри АПЦБС,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: kashchenko.to@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-8535-8399

ДИЗАЙН ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ШКІЛ МИСТЕЦТВ

Сьогодні розвиток мистецької освіти спонукає до переосмислення інтер'єрів шкіл мистецтв. Дизайн-прийоми формування інтер'єрів шкіл мистецтв залишаються недостатньо систематизованими.

Питання архітектурного проектування освітнього середовища розглядали Слепцов О.С., Куцевич В.В., Ковальський Л.М. Питання

дизайну, ергономіки та психологічного впливу приміщень освітніх будівель вивчали Рябець Ю.С., Тимохін В.І. Праці Д. Косенка присвячені формуванню інтер'єрів та середовища освітніх установ.

Інтер'єр шкіл мистецтв розглядається як активний інструмент організації освітнього процесу, що впливає на поведінкові, когнітивні та емоційні характеристики діяльності учнів. Ключовим прийомом є створення відкритого середовища. Особлива увага приділяється адаптивності меблів у тому числі трансформованих та інклюзивних меблів, використанню модульних систем та мобільних конструкцій, які дозволяють швидко трансформувати аудиторії під різні сценарії. Меблеві рішення часто виконують роль візуальних розділювачів простору. Спеціалізоване обладнання, таке як: мольберти, великі столи, стелажі з реквізитом та експозиційні стенди з малюнками є невід'ємною частиною навчального середовища та створюють особливий образ художньої школи. Використання динамічного та панорамного скління допомагає гармонійно поєднати внутрішнє середовище з екстер'єром, насичуючи приміщення природним світлом. Важливу роль відіграють колористичні прийоми, які впливають на психоемоційний стан, а також організація природного і штучного освітлення як ключового чинника освітнього процесу, особливо у школах з образотворчою спеціалізацією. Важливим є дотримання масштабності та ергономічних параметрів середовища. Використання інфографіки в інтер'єрах шкіл мистецтв сприяє візуалізації навчальної інформації, полегшує її сприйняття та підсилює комунікативну функцію простору. При цьому інтер'єрні рішення мають відповідати санітарно гігієнічним нормам, надаючи безпечні та комфортні умови навчання.

Таким чином, інтер'єр шкіл мистецтв є складною системою взаємопов'язаних рішень, у якій дизайн безпосередньо впливає на якість навчального процесу та творчу активність учнів. Загалом, такий підхід забезпечує формування ергономічного та технологічного навчального закладу, що відповідає запитам та стандартам сучасної освіти.

УДК 711.16:711.552(477.41)

*Письменна Ірина Володимирівна,
магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища,
E-mail: kozluk_iv@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0004-6015-2652
наук. керівник: канд. арх., доцент Зінов'єва О. С.,*

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС-КЛАСТЕРІВ У КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ КИЇВЩИНИ

Післявоєнне відновлення Київщини відкриває можливість переосмислення принципів організації міського та приміського середовища. Традиційні моноцентричні моделі розвитку виявилися вразливими до зовнішніх загроз, тому пріоритету набувають розподілені структури, здатні функціонувати незалежно одна від одної. Інноваційні бізнес-кластери постають у цьому контексті не лише як економічний інструмент стабілізації, а й як просторове рішення, що відповідає реаліям воєнного часу.

Концептуальною основою формування таких кластерів є децентралізація – розосередження виробничих, наукових і управлінських функцій між відносно автономними осередками. Вона знижує вразливість регіональної інфраструктури, стимулює розвиток периферійних громад і формує стійку просторову мережу, здатну зберігати функціональність навіть за часткового порушення окремих елементів. Саме децентралізація визначає логіку чотирьох ключових принципів формування архітектурного середовища кластерів.

Першим із них є автономність, що передбачає самодостатність кожного осередку в забезпеченні ресурсами, енергією та безпекою. Локальні системи водо- та електропостачання з опорою на відновлювані джерела зменшують залежність від централізованих мереж. Елементи цивільного захисту – укриття та захищені зони – інтегруються в архітектуру будівель, виконуючи у мирний час функції коворкінгів або громадських просторів і забезпечуючи безперервність роботи в кризових умовах.

Тісно пов'язаним з автономністю є принцип сталості, який розширює ідею незалежності у часовому вимірі. Енергетична сталість досягається завдяки інтелектуальним системам управління будівлями, що оптимізують споживання залежно від навантаження та кліматичних умов. Економічна сталість забезпечується гнучкою планувальною структурою, яка дозволяє адаптувати простори до різних функцій без значних перебудов, зменшуючи експлуатаційні витрати та підвищуючи ефективність інвестицій.

Якщо автономність і сталість визначають внутрішню організацію кластера, то принцип гармонійності регулює його взаємодію з навколишнім середовищем. Містобудівна композиція має враховувати масштаб і силует існуючої забудови, а природні елементи – рельєф, водойми, зелені насадження – розглядатися як основа просторової структури. Інтегровані рекреаційні зони формують психологічно комфортне середовище для інтелектуальної діяльності, що позитивно впливає на її ефективність.

Не менш важливим є принцип різноманітності, який забезпечує варіативність архітектурних і функціональних рішень. Модульні планувальні системи дають змогу оперативно адаптувати простір під потреби стартапів, дослідницьких лабораторій або виробництв. Різноманітність типів приміщень і форматів використання сприяє залученню широкого кола резидентів і дозволяє кластеру еволюціонувати разом із технологічними та ринковими змінами без необхідності повного перепроєктування.

Таким чином, принципи автономності, сталості, гармонійності та різноманітності формують взаємопов'язану систему, в якій кожен доповнює інший, реалізуючи стратегію децентралізації у просторовому вимірі. Їх послідовне застосування забезпечує створення архітектурного середовища, стійкого до зовнішніх загроз, економічно ефективного та комфортного для людини. Інноваційні бізнес-кластери, сформовані на цих засадах, можуть стати не лише рушієм відновлення Київщини, а й універсальною моделлю для інших постраждалих регіонів.

УДК 72.011:728.2

Зінов'єва Олена Сергіївна,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: zinovieva.os@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0001-5453-2924

Приплавко Катерина Андріївна,
магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища
E-mail: pryplavko_ka@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0007-5545-2716

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЖИТЛОВОГО КОМПЛЕКСУ З МОДУЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Стрімке відновлення міст потребує впровадження оптимізованих рішень, серед яких особливе значення має модульне будівництво. Водночас для уникнення монотонності та просторової ізоляції масової забудови важливо поєднувати збірні конструкції з концепцією багатофункціональних житлових комплексів (БФЖК).

Світовий досвід демонструє, що інтеграція заводського виробництва з поліфункціональністю сприяє ефективному вирішенню просторових викликів. Однак в умовах України принципи організації таких середовищ потребують чіткої систематизації та адаптації до сучасних потреб.

Організація простору БФЖК зі збірних елементів передбачає відхід від традиційного лінійного підходу до проектування. Запропоновані принципи сформовані з урахуванням комплексу умов і факторів та спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку.

1. *Принцип просторової оптимізації.* Передбачає формування єдиної просторової структури для раціонального використання стандартизованих модулів із можливістю їх індивідуалізації та ієрархічного групування - від окремих блоків до цілісного об'єму.

2. *Принцип універсальності.* Архітектурні рішення визначаються виробничими параметрами, тому типи фасадів і вузли підключення інженерних мереж мають бути універсальними та передбачатися вже на етапі ескізного проектування для підвищення рівня заводської готовності.

3. *Принцип адаптивності.* Модульна структура повинна забезпечувати можливість трансформації та розвитку. Це досягається завдяки використанню комбінованих каркасів, мобільних перегородок і можливості перепланування без втручання в несучі конструкції.

4. *Принцип поліцентричності.* Поєднання житлових, громадських, робочих і комерційних функцій формує локальні центри активності - експлуатовані дахи, тераси та спільні простори, що сприяють соціальній взаємодії мешканців.

5. *Принцип циркулярності.* Проектування здійснюється з урахуванням повного життєвого циклу будівлі. Модулі можуть демонтуватися,

переміщуватися та повторно використовуватися без утворення будівельних відходів.

Таким чином, проектування багатофункціональних житлових комплексів із модульних елементів базується на принципах просторової оптимізації, універсальності, адаптивності, поліцентричності та циркулярності. Їх застосування сприяє формуванню повноцінного, гнучкого та екологічно збалансованого архітектурного середовища.

УДК 728

*Дмитрієнко Олександра Сергіївна,
магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища
E-mail: sasha.spirit13@gmail.com, ORCID: 0009-0006-6704-4894
наук. керівник: канд. арх., доцент Щурова В.А.,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: Shchurova.va@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0001-8468-3280*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗЕЛЕНОЇ АРХІТЕКТУРИ В ЖИТЛОВУ ЗАБУДОВУ М. КИЄВА

У сучасних умовах урбанізації питання впровадження принципів зеленої архітектури в житлову забудову набуває особливої значущості. Для м. Києва, як великого мегаполіса з високою щільністю забудови та екологічним навантаженням, інтеграція природних елементів у житлове середовище є важливим інструментом підвищення якості життя населення та покращення міського мікроклімату.

Впровадження принципів зеленої архітектури в житлову забудову супроводжується рядом системних обмежень і викликів. Зокрема, значну роль відіграють містобудівні фактори, пов'язані з високою щільністю забудови та дефіцитом вільних територій, що ускладнює інтеграцію повноцінних озелених просторів у структуру житлових комплексів; економічний аспект; недосконалість нормативно-правової бази. Крім того, значні труднощі виникають на етапі експлуатації об'єктів.

Перспективним напрямком є впровадження багаторівневого озеленення, яке поєднує використання дахів, фасадів і прибудинкових територій, забезпечуючи більш ефективно використання обмеженого простору. Суттєві можливості відкриває регулювання дощових вод та

зниження теплового навантаження в міському середовищі. Важливим напрямком є формування напівприватних зелених просторів, орієнтованих на потреби мешканців, що сприяє підвищенню рівня комфорту, соціальної взаємодії та якості житлового середовища загалом.

Інтеграція зеленої архітектури в житлову забудову Києва є складним, але перспективним напрямком розвитку міського середовища. Подолання існуючих бар'єрів можливе за умови комплексного підходу, що включає вдосконалення нормативної бази, економічне стимулювання та підвищення екологічної свідомості учасників будівельного процесу.

УДК 711.16:711.522

Магера Олександр Віталійович,

магістрант кафедри теорії архітектури і архітектурного проектування

E-mail mahera_ov-2024@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0004-4444-2879

наук. керівник: доктор архітектури, професор, Кравченко І.Л.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: kravchenko.il@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-3972-5215

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ У СТРУКТУРІ МІСТА

Сучасні виклики та травматичні події зумовлюють гостру потребу у спеціалізованих центрах соціально-психологічної допомоги для дітей і підлітків. Проте більшість існуючих закладів розміщується у непристосованих будівлях, що не враховують особливостей дитячого сприйняття простору та знижують загальний терапевтичний ефект. Хоча попередні наукові праці підтверджують вплив архітектури на емоційний стан, питання комплексного проектування саме дитячих центрів залишається недостатньо розкритим. Це створює нагальну необхідність розробки нових принципів, які гармонійно об'єднують містобудівні, архітектурні та психологічні аспекти.

Ефективне функціонування таких центрів вимагає їх раціонального розміщення у тихих, озелених зонах із забезпеченням зручної пішохідної та транспортної доступності. Внутрішній простір має передбачати чітке зонування на публічні, напівпублічні та приватні ділянки, а також містити

спеціалізовані кімнати для терапії. Головним завданням є створення безпечного середовища, де природне освітлення та візуальний зв'язок із природою сприятимуть стабілізації психоемоційного стану відвідувачів. При цьому використання наявного міського фонду шляхом його реновації та адаптації є оптимальним і сучасним підходом.

В умовах наслідків воєнних дій в Україні розбудова мережі таких закладів набуває критичної важливості для соціального відновлення суспільства. Найбільш доцільним є формування дворівневої системи, що складатиметься з локальних пунктів первинної допомоги та великих спеціалізованих центрів комплексної реабілітації. При проектуванні особливу увагу слід приділяти вимогам безпеки, зокрема обов'язковій наявності надійних укриттів, та можливості використання модульних швидкокомтованих конструкцій. Зрештою, продумані архітектурні рішення значно підвищать якість надання психологічної підтримки та сприятимуть формуванню гуманного міського середовища.

УДК 725

Ананян Борис,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: ananian_b@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0000-0074-2635

наук. керівник: канд. арх., доцент Ольховська О.В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: olkhovska.ov@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0003-4982-5655

СУЧАСНА ПРАКТИКА АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ОФІСНИХ ЦЕНТРІВ В ТУРЕЧЧИНІ

Аналіз найкращих архітектурних рішень, реалізованих в турецькому контексті, дозволяє встановити низку технологічних та архітектурних інновацій, що зосереджуються на стійкості, енергоефективності та адаптованості до географічних та міських умов Туреччини.

Одне із найважливіших досягнень в галузі будівництва офісних та багатофункціональних центрів – це проектування більш сейсмостійких конструкцій із використанням передових систем сейсмічної ізоляції та інноваційних матеріалів, які покращують стійкість під час землетрусів. Крім того, багатоповерхові будинки в Туреччині почали включати системи

відновлюваної енергії, такі як сонячні панелі та геотермальна енергія, щоб зменшити свою залежність від невідновлюваних джерел енергії. Ця тенденція також супроводжується інтеграцією інтелектуальних технологій, які дозволяють ефективніше контролювати споживання енергії, підвищуючи екологічність і знижуючи експлуатаційні витрати. Дизайн цих будівель спрямований на максимізацію функціональності шляхом поєднання житлових, комерційних і рекреаційних приміщень в одному комплексі. Таким чином головним підходом у проектуванні сучасних офісних центрів є синтез функціональної гібридизації з архітектурною гнучкістю. Таким чином, гібридний і гнучкий офісний центр функціонує як просторовий каркас для трансформацій – фізичних, технологічних та організаційних.

УДК 725.91

Цалко Яніна Віталіївна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: tsalko_yv@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0002-7746-7736

наук. керівник: канд. арх., доцент Ольховська О.В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: olkhovska.ov@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0003-4982-5655

СУЧАСНА ПРАКТИКА ПРОЄКТУВАННЯ МУЗЕЙНИХ ТА ВИСТАВКОВИХ КОМПЛЕКСІВ

У міжнародній практиці ХХ – ХХІ століть визначено тенденцію до формування музею як архітектурної домінанти міста, що виконує не лише експозиційну функцію, а й роль культурного маркера території. Прикладом такого підходу є Guggenheim Museum Bilbao, архітектурне рішення якого стало каталізатором трансформації постіндустріального міста. У даному випадку простежується модель формування музею як просторової домінанти з виразною пластичною композицією, що поєднується з раціонально організованою внутрішньою структурою.

Іншу модель демонструє Tate Modern, створений шляхом адаптації колишньої електростанції Bankside. У цьому випадку реалізовано принцип ревіталізації промислової спадщини, що поєднує збереження історичної оболонки з впровадженням сучасних експозиційних технологій.

Простежується тенденція до використання великих відкритих об'ємів, які забезпечують гнучкість експозиції та формування масштабного публічного простору.

Важливою віхою у розвитку музейної архітектури став Centre Pompidou, де вперше було продемонстровано радикальне винесення інженерних комунікацій назовні та формування відкритого громадського простору перед будівлею. Встановлено, що дана модель сприяє демократизації музейного середовища та підкреслює його відкритість.

У сучасній європейській практиці простежується тенденція до формування музейних комплексів як інтегрованих культурних центрів, що поєднують експозиційні зали, освітні простори та рекреаційні зони. Прикладом є Louvre Abu Dhabi, де архітектурно-середовищна концепція базується на створенні мікрокліматичного простору під великою купольною конструкцією, що формує нову типологію музейного комплексу – «музей-місто». Визначено, що в таких об'єктах особливого значення набуває поєднання образної виразності та кліматичної адаптації.

Аналіз вітчизняного досвіду демонструє специфіку формування музейних комплексів у контексті історичної забудови та обмежених ресурсів нового будівництва. Показовим прикладом є Мистецький Арсенал, який функціонує у будівлі XVIII століття. У цьому випадку реалізовано принцип адаптивного використання історичного об'єкта з поступовою модернізацією внутрішніх просторів. Встановлено, що збереження історичної оболонки визначає масштабність інтер'єрів і формує специфічний експозиційний характер простору.

Іншим прикладом є Національний художній музей України, архітектурна структура якого базується на класичній анфіладній схемі. Простежується обмеженість трансформаційних можливостей, що характерно для історичних музеїв. Водночас у сучасних виставкових проєктах активно впроваджуються тимчасові конструкції та мультимедійні технології, що дозволяють адаптувати традиційні простори до нових форматів мистецтва.

Окремої уваги заслуговує PinchukArtCentre, який репрезентує сучасну модель виставкового простору в адаптованій будівлі. Тут простежується тенденція до використання принципу «white cube» – нейтрального експозиційного середовища з високою гнучкістю та можливістю швидкої трансформації. Встановлено, що така модель є найбільш придатною для демонстрації сучасного мистецтва.

Саченко Ігор Леонідович,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища,

E-mail: sachenko_il@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0004-2463-2480

наук. керівник: канд. арх., доцент Ольховська О. В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: olkhovska.ov@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0003-4982-5655

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО ВІДНОВЛЕННЯ В ДИЗАЙНІ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Архітектура та людський стан тісно взаємопов'язані: простір і форма суттєво впливають на наше психічне, соціальне та фізичне здоров'я, формують те, як ми переживаємо щоденні ритми нашого життя. Архітектура ніколи не буває нейтральною: її форма та простір позитивно чи негативно впливає на людей та навколишнє середовище. В цьому сенсі варто уваги архітектурна концепція Центрів Меггі, що мають унікальну типологію. Концепція Маргарет Кесвік Дженкс, архітекторки з невиліковною хворобою, визначає що середовище для лікування потребує не просто гарного дизайну, але принципово направлено на психоемоційне відновлення.

На сьогодні Центри Меггі розташовані по всьому світу, й представляють собою простори, де онкохворим надається безкоштовна допомога у незвичайному архітектурному просторі що зцілює. Ці унікальні будівлі включають сади, окремі кімнати та зони для зборів та демонструють як дизайн може допомогти одужанню та розкривають нові перспективи в галузі дизайну архітектурного середовища.

Так Центр Меггі Данді, (арх. бюро Gehry Partners, Данді, Шотландія) створений за зразком традиційного шотландського житла «but n' ben». Дизайн включає білу будівлю, схожу на котедж, з хвилястим срібним дахом. Будівля була створена як тихий, спокійний центр тимчасового прийому хворих на рак.

Центр Меггі Гартнавелбі (арх.бюро ОМА, Глазго, Велика Британія) – в даному випадку дизайн простору був створений як взаємопов'язане кільце кімнат, що оточують внутрішній ландшафтний двір. Для створення

простору притулку та святилища, L-подібні форми будівлі з'єднуються як з внутрішнім двором, так і з навколишнім лісом.

Центр Меггі у Файфі (арх.бюро Zaha Hadid Architects, Кіркалді, Файф, Шотландія) розташований на краю западини поруч із лікарнею Вікторія. Дизайн мав на меті створити перехід між природним та рукотворним. Споруда була виконана в інтимному та побутовому масштабі як своєрідні ворота в природне оточення.

Центр Меггі в Інвернессі (арх.бюро PagePark Architects, Інвернесс, Велика Британія) був спроектований навколо теми поділу клітин та розмиття меж між зовнішнім та внутрішнім простором. Формально, споруда була створена як інверсія сусідніх меж, будівля, яка повторює навколишні спіралеподібні стежки.

Центр Меггі у Західному Лондоні (арх.бюро Rogers Stirk Harbour + Partners, Лондон, Велика Британія) отримав премію Стірлінга RIBA у 2009 році, в проєкті використана кілька прозорих площин та незалежний дах для створення зв'язків між внутрішнім та зовнішнім простором.

Центр Меггіс, Ланаркшир, (арх.бюро Reiach and Hall Architects, Ланаркшир, Велика Британія) розташований у старому маєтку Ейдрі-Хаус. У цьому проєкті використовується перфорована стіна з данської цегли ручної роботи, щоб створити прихований притулок серед навколишнього середовища. Усередині послідовність приміщень житлового масштабу забезпечує безпеку та притулок для пацієнтів.

Центр Меггі (арх.бюро MJP Architects, Челтнем, Велика Британія) розташований між вікторіанським будиночком та річкою. Проєкт був сформований як різноманітні інтимні зовнішні та внутрішні простори, що містять різноманітні програми та функції.

УДК 728.1:691.09

Леонтьук Марія Ігорівна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: leontiuk_mi@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0001-0969-3718

наук. керівник: доктор архітектури, професор Ковальська Г. Л.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: kovalska.gl@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-9873-5413

ВИКОРИСТАННЯ ВТОРИННО ПЕРЕРОБЛЕНИХ МАТЕРІАЛІВ У БУДІВНИЦТВІ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ

Будівництво житлових будинків у сучасних умовах вимагає переосмислення підходів до використання ресурсів, особливо в контексті воєнних руйнувань та необхідності швидкої відбудови. Значні обсяги знищеного житлового фонду в Україні спричинили накопичення великої кількості будівельних відходів, що водночас створює проблему утилізації і відкриває можливості для повторного використання матеріалів. Саме тому застосування вторинно переробленої сировини може стати одним із ключових напрямів у формуванні нової моделі житлового будівництва під час та після війни. Повторне використання матеріалів дозволяє зменшити навантаження на природні ресурси та знизити залежність від їх видобутку. Уламки бетону, цегли, металевих конструкцій та інших елементів можуть бути перероблені й використані як заповнювачі, основи для нових конструкцій або навіть як повноцінні будівельні компоненти. Такий підхід сприяє формуванню замкненого циклу використання ресурсів, що є особливо актуальним в умовах обмеженого доступу до сировини та логістичних труднощів. З архітектурної точки зору, вторинні матеріали відкривають нові можливості для формотворення та експериментів. Вони сприяють появі нестандартних рішень, нових текстур і візуальних ефектів, що формують унікальне середовище житлових комплексів. Інтеграція таких матеріалів у сучасні технології, зокрема цифрове моделювання та 3D-друк, розширює потенціал їх використання та дозволяє створювати інноваційні архітектурні об'єкти. Разом з тим, існують певні виклики, пов'язані з якістю та стандартизацією вторинних матеріалів. Необхідним є вдосконалення нормативної бази, впровадження сучасних технологій переробки та контроль якості продукції. Отже, використання вторинно перероблених матеріалів у житловому будівництві в умовах війни та післявоєнної відбудови є не лише доцільним, а й стратегічно важливим напрямом.

УДК72.012

Курченко Дар'я Максимівна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: kurchenko_dm-2024@knuba.edu.ua

наук. керівник: доктор архітектури., професор Тімохін В. О.,

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЕКТУВАННІ ВЕРТИКАЛЬНИХ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ФЕРМ

Сучасний розвиток міст супроводжується зростанням населення, дефіцитом вільних територій та погіршенням екологічного стану довкілля. У таких умовах дедалі більшої актуальності набуває пошук інноваційних рішень для забезпечення продовольчої безпеки й екологічної стійкості урбанізованих територій. Одним із таких напрямів є впровадження вертикальних ферм – споруд, що поєднують аграрне виробництво, архітектуру та інженерні технології.

Вертикальні ферми дозволяють вирощувати сільськогосподарські культури на кількох рівнях у контрольованих умовах незалежно від сезону. Основою їхньої роботи є сучасні технології – гідропоніка, аеропоніка та аквапоніка, які забезпечують високі врожаї при мінімальному споживанні ресурсів. Використання автоматизованих систем моніторингу дає змогу підтримувати оптимальні показники вологості, температури та освітлення, що підвищує ефективність виробництва та якість продукції.

В архітектурному аспекті такі будівлі проектуються з урахуванням принципів енергоефективності та сталого розвитку. Серед ключових рішень – використання сонячних панелей, систем збору дощової води, повернення тепла, вентиляції з низьким енергоспоживанням та фасадів з живими рослинами. Це сприяє не лише економії ресурсів, а й покращенню мікроклімату міського середовища, створюючи комфортні умови для життя та праці мешканців мегаполісів.

У світі вже реалізовано низку успішних проєктів вертикальних ферм: Sky Greens у Сінгапурі, Spread у Японії, AeroFarms у США. Вони доводять ефективність цієї моделі у великих містах, де питання продовольчої незалежності та якості повітря є особливо важливими. В Україні подібні концепції лише починають розвиватися. У Києві, Львові та Дніпрі ведуться експерименти зі створення невеликих вертикальних теплиць при громадських просторах, навчальних закладах та бізнес-центрах. Поступово формується зацікавленість інвесторів у розвитку міських аграрних технологій.

Запровадження вертикальних ферм в українських реаліях може стати важливим чинником економічної та енергетичної стабільності. Використання місцевих матеріалів, енергії від альтернативних джерел і нових цифрових систем керування відкриває можливість створення автономних, екологічно чистих об'єктів. Такі споруди не лише забезпечують продовольчу безпеку, а й формують позитивний імідж українських міст як центрів сучасних екологічних технологій.

Отже, інноваційні технології у проєктуванні вертикальних багатофункціональних ферм є кроком до нового формату міського середовища. Вони поєднують архітектуру, екологію та науку, створюючи гармонійний простір співіснування людини й природи, який може стати основою для сталого розвитку України в майбутньому

УДК 72.01:711.5

Крохмаль Софія Андріївна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: krokhmal_sa-2024@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0009-3114-7367

наук. керівник: канд. арх., доцент Праслова В. О.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: praslova.vo@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-9342-6996

ІСНУЮЧІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ АРТХАБІВ

Аналіз теоретичних і практичних підходів формування сучасних артхабів дозволив виокремити основні методи організації таких просторів та систематизувати їх за трьома категоріями: людиноорієнтоване проєктування, гнучкість і адаптивність, а також гармонізація середовища. В основі запропонованої класифікації лежить переосмислена тріада Вітрувія, де "користь" трансформується у людиноорієнтованість, "міцність" – у функціональну адаптивність та живучість простору, а "краса" – у контекстуальну гармонізацію середовища. Категорія людиноорієнтованого проєктування охоплює методи соціологічного, поведінково-сценарного та ергономічного аналізу. Вони дозволяють врахувати фізичні, психологічні та соціальні потреби користувачів, забезпечити комфорт, безпеку та доступність середовища. Особлива увага приділяється інклюзивності, що передбачає створення простору, зручного для всіх груп населення без

винятку. Вагомий внесок у розвиток цих підходів зробили Г. Герцбергер та П. Блікер. Вони розглядають навчальні простори як «маленьке місто», де важливу роль відіграють інклюзивні класи та проміжні зони як от місця для спілкування, обміну ідеями та самостійної роботи. Прикладом реалізації людиноорієнтованого підходу є артцентр у Нью-Мехіко, спроектований бюро Diller Scofidio та Renfro у 2024 році. У цьому проєкті поєднано відкриті громадські простори, інклюзивні навчальні зони та інтерактивні середовища, що сприяють активній взаємодії всіх користувачів.

Другою визначальною категорією є гнучкість і адаптивність простору. Вона охоплює методи інфраструктурно-функціонального та планувально-просторового аналізу, а також оцінку адаптивності середовища. Сучасні освітні процеси постійно змінюються, тому простір легко трансформується під різні сценарії використання – від індивідуальної роботи до публічних заходів. Значний внесок у розвиток цих ідей зробили К. Облінгер та К. Голубчак, які у своїх працях аналізують вплив цифровізації та змішаного навчання на формування відкритих, гібридних і трансформованих просторів. Такі середовища сприяють розвитку комунікативних, творчих і командних навичок. Яскравим прикладом застосування цих методів є арт-центр у Хайнані (Китай), реалізований у 2024 році. Простір організований як система гнучких зон, які можуть змінювати своє функціональне призначення залежно від потреб користувачів, забезпечуючи універсальність використання будівлі.

Завершальну групу методів складає категорія гармонізації середовища та екоінтеграції. Вона реалізується через методи контекстуального, композиційно-пропорційного та стилістичного аналізу, що є критично важливим для досягнення цілісності художнього образу та інтеграції об'єкта в навколишнє середовище. Завдяки цьому нова будівля протиставляється існуючому міському контексту, формуючи виразний і гармонійний простір. Прикладами є навчально-виховний комплекс у місті Київ, спроектований Слепцовим та ін., в якому яскраво виражене образне рішення а також артцентр у Пекіні спроектований архітектурними бюро Schmidt Hammer Lassen та Perkins&Will, (2024 р.). У цих проєктах простежується різні стилі, яскраві архітектурні образи, що кодують середовище.

Результати дослідження підтверджують, що ефективна організація артхабів базується на балансі між соціальним запитом користувача, трансформативністю простору та його естетичною цілісністю.

Впровадження визначених методів (сценарного аналізу, інфраструктурної гнучкості та контекстуальної гармонізації) дозволяє перетворити артхаб на активний вузол міського середовища. Це створює умови реалізації творчого потенціалу громади та сталого розвитку міських територій.

УДК 72.025.6

*Гребенюк Анна Володимирівна,
магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища
E-mail: agrebenuk385@gmail.com,
наук. керівник: доктор архітектури, професор Ковальська Г.Л.,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail kovalska.gl@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-9873-5413*

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗЕЮ ІСТОРІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

В умовах післявоєнної трансформації міського середовища Києва актуалізується потреба у формуванні нових типів громадських просторів, здатних поєднувати меморіальну, культурно-просвітницьку та соціальну функції. Одним із таких об'єктів є музей історії російсько-української війни, архітектура якого повинна не лише забезпечувати експонування матеріалів, а й брати участь у відновленні просторової та символічної структури міста. Функціонально-планувальна структура музею має формуватися на основі чіткого зонування на вхідну, експозиційну, освітньо-комунікаційну, науково-дослідну, адміністративну та технічну групи приміщень. Важливим є раціональне розмежування потоків відвідувачів, персоналу та логістики експонатів, що забезпечує ефективність функціонування будівлі. Експозиційний блок доцільно організувати за принципом сценарного маршруту з послідовною зміною просторових вражень, інтенсивності освітлення, масштабу залів і характеру експозиції. Це дозволяє поєднати інформативність музейного простору з емоційною виразністю архітектурного середовища. Принципи функціонально-планувальної організації музею історії російсько-української війни мають ґрунтуватися на поєднанні містобудівної інтеграції, чіткого функціонального зонування, сценарності просторового розкриття експозиції та формування середовища колективної пам'яті. Такий підхід забезпечує створення архітектурного об'єкта, здатного стати важливим елементом відновлення міського середовища Києва.

УДК 725.51:711.4:364.046.6

*Борейко Катерина Віталіївна,
магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища
E-mail: Boreiko_kv@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0005-2635-9673
наук. керівник: канд. арх., доцент Рябець Ю. С.,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: Riabets.ius@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-0357-6422*

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ У КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ М. КИЄВА)

Зростання кількості ветеранів в Україні актуалізує потребу у створенні сучасних реабілітаційних центрів, здатних забезпечити комплексне відновлення та соціальну адаптацію. Існуючі заклади часто не відповідають вимогам інклюзивності, функціональної організації та психоемоційного комфорту, що знижує ефективність реабілітації.

Сучасні підходи до проєктування ґрунтуються на принципах універсального дизайну, безбар'єрності та формування терапевтичного середовища, однак їх інтеграція у структуру великих міст України залишається недопрацьованою.

Формування архітектурного середовища реабілітаційних центрів має базуватися на комплексі взаємопов'язаних принципів: інтеграції у міське середовище з урахуванням транспортної та соціальної доступності; створення безбар'єрного простору; раціонального функціонального зонування; формування терапевтичного середовища через використання природних чинників; гуманізації простору, орієнтованої на комфорт і соціалізацію користувачів.

Для умов Києва доцільним є розміщення таких об'єктів у структурі міста з урахуванням доступу до природного середовища.

Тому застосування зазначених принципів забезпечує формування ефективного архітектурного середовища реабілітаційних центрів для

ветеранів та відповідає сучасним завданням відновлення міського середовища України.

УДК 725.578

*Гарматюк Марина Вікторівна,
магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища
E-mail: harmatiuk_mv@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0008-2087-318X
наук. керівник: канд. арх., доцент, Гарбар М. В.,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: garbar_mv@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1651-3164*

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІЗОВАНОГО АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДИТЯЧИХ БУДИНКІВ

Існуюче архітектурне середовище дитячих будинків сформоване переважно на основі типових проєктних підходів попередніх десятиліть, які не відповідають сучасним вимогам до якості простору. Однією з ключових проблем є відсутність цілісної організації, здатної забезпечити відчуття безпеки, комфорту та психологічної захищеності дітей.

Дослідження підтверджують, що характеристики просторового оточення безпосередньо впливають на емоційний стан дитини, її поведінкові реакції та розвиток. Водночас питання створення адаптивного середовища для дитячих будинків залишається недостатньо розробленим у сучасній науковій практиці.

Суттєвим недоліком є також обмежене врахування індивідуальних потреб дітей. Стандартизовані планувальні рішення не відображають вікову та соціальну різноманітність, а жорстке функціональне зонування не сприяє формуванню атмосфери, наближеної до домашньої. Додатковою проблемою виступає недостатнє використання кольорових і графічних засобів, що знижує емоційну виразність інтер'єру та ускладнює орієнтацію в ньому. У результаті простір сприймається одноманітним і підсилює відчуття інституційності замість житлового характеру.

Перспективним напрямом є переорієнтація на гуманізовані підходи до формування архітектурного середовища, що передбачають активне застосування кольоро-графічних рішень, створення гнучких планувальних структур і забезпечення емоційно комфортної атмосфери для дітей.

УДК 725.4

Колеснікова Поліна Юріївна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: kolesnikova_py@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0006-6110-848X

наук. керівник: канд. арх., доцент Гарбар М. В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: garbar.mv@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1651-3164

МОДУЛЬНІ СТРУКТУРИ У ФОРМУВАННІ ГНУЧКОГО АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Під час стрімкої урбанізації сучасні міста стикаються з необхідністю швидкого реагування на соціальні, економічні та просторові зміни. Традиційні підходи до формування архітектурного середовища, орієнтовані на сталість і довготривалість, але часто не встигають відповідати динаміці цих процесів. У цьому контексті модульна архітектура виступає як інструмент, що дозволяє забезпечити гнучкість і адаптивність міського простору.

Метою дослідження є визначення впливу модульної архітектури на міське середовище шляхом впровадження мобільних громадських просторів.

Залучення модульної архітектури впливає на середовище передусім через зміну підходу до самого розуміння простору – від статичного до адаптованого, завдяки чому перестає бути фіксованим і починає реагувати на потреби мешканців. Наприклад, дозволяє швидко залучати до використання занедбані чи вільні території, таким чином оживляючи їх. Змінюється саме поняття функціонування, оскільки простори не мають сталої функції і можуть трансформуватись, що сприяє активізації соціального життя.

Одним з таких прикладів, є контейнерні хаби, оскільки такі об'єкти, дозволяють формувати тимчасові або постійно трансформовані простори, які легко адаптуються до різних сценаріїв використання. Завдяки цьому архітектура набуває властивостей «відкритої системи», де функція не є

фіксованою, а змінюється відповідно до потреб громади. Одним з вітчизняних прикладів є контейнерний культурний простір MOT від balbek bureau, який був створений площею 417 квадратних метрів та з 27 металевих контейнерів-модулів, які можна розібрати і знову зібрати за 10 днів. На думку авторів, ця архітектура – як тимчасова тривимірна площина, оскільки щоразу бачиш різну архітектуру під різними кутами – це і є тимчасовість. Також вже європейським варіантом є торговий центр Voxpark, який складається з 40 металевих контейнерів. Він функціонує, як міська система, що поєднує комерційну діяльність з культурними і соціальними функціями.

Отже, модульні структури є актуальним і перспективним інструментом формування сучасного міського середовища, орієнтованого на багатофункціональність, адаптивність та взаємодію з людьми.

УДК 727.5:57(477)

Сидорович Христина Андріївна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: sydorovych_ka@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0000-7660-2022

наук. керівник: канд. арх., доцент Рябець Ю. С.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: Riabets.ius@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-0357-6422

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЄКТУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЦЕНТРІВ БІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УКРАЇНІ

Сучасні досягнення в біології та мікробіології передбачають облаштування високотехнологічних, безпечних і гнучких лабораторних просторів. В Україні переважна більшість науково-дослідних установ – це споруди, зведені за радянськими стандартами минулого століття. Такі будівлі не відповідають динаміці сучасного обладнання, характеризуються слабкою енергоефективністю та обмеженою можливістю оперативного оновлення інженерних систем.

У контексті євроінтеграції та післявоєнної відбудови виникає нагальна вимога до створення нової моделі науково-дослідних центрів. Такі центри мають відповідати жорстким глобальним стандартам біобезпеки, та водночас органічно вписуватися в урбаністичне оточення.

Теоретична база для вирішення цієї проблеми закладена в працях українських науковців, які пропонують комплексний підхід до проектування наукових центрів. Доктор філософії з архітектури Н. Авдєєва акцентує на функціональній автономності, інженерних рішеннях, мобільності та компактності для «сухих» і «мокрих» лабораторій у складних об'єктах. Серед практиків, що адаптують технології до українських реалій, – проекти медичних центрів від АІММ. Водночас, саме мікробіологічні об'єкти в щільних міських зонах лишаються незаповненою нішею в сучасній українській практиці.

Аналізуючи досвід попередників, можна зробити висновок, що центральним стає принцип універсального лабораторного модуля. Такий метод гарантує довготривалу життєздатність проекту навіть за умов стрімкого наукового розвитку. Замість десятків ізольованих кімнат проектуються великі відкриті простори («мокри» та «сухі» лабораторії) із використанням раціонального кроку колон 10x10 м та універсального лабораторного модулю.

Важливим є розділення потоків: створення суворої мережі «чистих» і «брудних» коридорів. Траєкторії руху персоналу, зразків для дослідів та біовідходів мають залишатися просторово ізольованими.

Нові науково-дослідні центри мають органічно інтегруватися в міське середовище. Застосування передових технологій очищення повітря та дезінфекції стічних вод робить можливим розміщення центрів середнього рівня біобезпеки прямо в урбаністичній зоні без ризиків.

У висновку хочу зазначити, що проектування науково-дослідних центрів біологічного профілю в Україні перебуває в стані радикального концептуального переосмислення. Відмова від застарілих норм на користь міжнародних стандартів організації дослідницького простору є необхідною умовою для інтеграції української науки у міжнародний контекст.

УДК 712

Турковський Іван Олександрович,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: turkovskiy_io-2022@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0003-9127-2748

наук. керівник: канд. арх., доцент Ольховська О. В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: olkhovska.ov@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0003-4982-5655

ЗАСОБИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО ПРОСТОРУ

Насьогодні існує культурно-соціальна потреба у відмові від закріплення за публічним простором однієї функції. Прості, легко прочитувані, зрозумілі, завжди однакові монофункціональні простори вже не цікаві; швидкість, інтенсивність, різноманіття сучасного життя висуває до міського середовища інші вимоги. Таким чином можна відзначити, що попитом користуються простори-трансформери.

Успішні публічні простори приваблюють мешканців, в них вирує соціальне життя та відбувається культурний обмін. Якщо такий простір добре виконує свою роль, то стає живою «сценою», повної активності і веселощів, в іншому випадку ці місця порожніють, стають неприглядними та небезпечними, повз які хочеться мерщій пройти.

Основні принципи формування привабливого публічного простору для його споживачів:

1. Доступність, яку можна оцінити по зв'язках з прилеглими околицями;
2. Різноманітність діяльності, що надає більше можливостей реалізації різних стратегій поведінки;
3. Комфорт та безпека, який досягається великим асортиментом МАФів;
4. Гостинність місця, яку створюють хороший дизайн та увага до деталей;
5. Точки притягання, коли використано унікальні особливості простору;
6. Соціалізація, тобто можливість зустрічатися з друзями, контактувати з незнайомцями.

УДК 711.4:502.131.1

Рум'янцева Вікторія Сергіївна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: rumyantseva_vs@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0000-7352-767

ЕКОПОСЕЛЕННЯ ЯК МОДЕЛЬ ВІДНОВЛЕННЯ АРХІТЕКТУРНО- МІСТОБУДІВНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Сучасні виклики, пов'язані з руйнуванням населених пунктів України, зумовлюють необхідність формування нових підходів до організації архітектурно-містобудівного середовища. Існуючі моделі відбудови часто не враховують вимог сталого розвитку, енергоефективності та екологічної безпеки, що актуалізує пошук альтернативних рішень.

У цьому контексті екопоселення розглядаються як перспективна модель, що поєднує інноваційні технології та принципи гармонійного співіснування з природним середовищем. У контексті післявоєнної відбудови та євроінтеграційних процесів виникає потреба у створенні поселень нового типу, здатних забезпечити ресурсну автономність та високу якість життя населення. Екопоселення базуються на використанні відновлюваних джерел енергії, локальних будівельних матеріалів і впровадженні замкнених циклів використання ресурсів, що сприяє зниженню антропогенного навантаження.

Ключовим принципом їх формування є комплексність просторової організації, що передбачає інтеграцію житлових, громадських і виробничих функцій у поєднанні з природним ландшафтом. Важливу роль відіграє формування локальних спільнот із високим рівнем самоорганізації.

Таким чином, екопоселення можуть стати ефективним інструментом відновлення територій України, формуючи нову парадигму містобудування, орієнтовану на стійкість, екологічність і соціальну згуртованість.

УДК 721

Поплавська Олена Борисівна,

студентка групи АБСм-25-3Б,

E-mail: poplavska2004@gmail.com

Кравченко Ірина Леонідівна,

доктор архітектури, професор кафедри

теорії архітектури і архітектурного проектування,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: kravchenko.il@knuba.edu.ua

ЛОКАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА АРХІТЕКТУРА НА ЇХНІЙ БАЗІ

Постановка проблеми. У період глобалізації та активного розвитку логістики архітектура поступово набуває уніфікованого характеру:

застосовуються стандартизовані матеріали, нівелюються локальні культурні особливості та індивідуальність форм [1]. Це зумовлює потребу в пошуку підходів, спрямованих на збереження регіональної ідентичності в архітектурі.

Аналіз досліджень попередників. Сучасна світова практика архітектури та будівництва демонструє зростання інтересу до використання локальних ресурсів. За результатами досліджень, їх застосування має низку переваг: зниження вартості матеріалів і транспортних витрат, скорочення вуглецевого сліду, а також зміцнення регіональної ідентичності [2]. Водночас локальні ресурси розглядаються як важливий чинник у формуванні та популяризації регіональної та сталої архітектури.

Виклад основного матеріалу. Локальні ресурси характеризуються територіальною прив'язаністю, доступністю та відповідністю природно-кліматичним умовам певного регіону. Вони охоплюють природні матеріали (деревина, глина, камінь), вторинні ресурси, а також місцеві будівельні традиції.

Деревина сприяє формуванню екологічних і комфортних просторів; камінь забезпечує масивність і довговічність конструкцій; глина – пластичність і адаптивність форм; вторинні матеріали – ресурсоефективність і раціональність будівництва. Використання таких ресурсів є особливо доцільним у проектуванні об'єктів громадського призначення, зокрема у проектах, де важливо забезпечити зв'язок із локальним контекстом та ідентичністю середовища.

Показовим прикладом є The Linden Centre Shaxi Community Campus (м. Далі, Китай), у якому застосовано характерні для регіону матеріали – камінь, утрамбовану землю, деревину – а також локальні будівельні техніки. Такий підхід забезпечує екологічну та економічну доцільність і формує виразний зв'язок із місцевим середовищем. Крім того, об'єкт сприяє збереженню та актуалізації культурної ідентичності громади [3].

Висновки. Використання локальних ресурсів у архітектурі забезпечує економічну, екологічну та культурну ефективність проектів. Це дозволяє знизити витрати на матеріали та транспортування, скоротити вуглецевий слід і підвищити адаптивність будівель до природно-кліматичних умов. Водночас застосування традиційних матеріалів і місцевих будівельних технік сприяє збереженню та популяризації регіональної ідентичності, формує архітектурне середовище, яке відображає історію, ремесла та культурні особливості громади.

Список використаних джерел

1. Хороян Н. Локальне та глобальне в сучасній архітектурній практиці. Наукові проблеми архітектури та містобудування. 2025. № 3. [Електронний ресурс]. режим доступу до ресурсу: <https://zbirnyk.org.ua/index.php/ptiart/article/view/8> (дата звернення: 18.03.2026).
2. Мартиненко А., Кудряшова І. Архітектура ідентичності в епоху глобалізації: регіоналізм, біокліматичні стратегії та переосмислення традиційного зодчества. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2025. № 73. С. 92–109. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.73.92-109> (дата звернення: 18.03.2026).
3. Sustainable Community Architecture in Shilong Village. [Електронний ресурс]. режим доступу до ресурсу: <https://uni.xyz/journals/sustainable-community-architecture-in--2> (дата звернення: 18.03.2026).

УДК 711

*Огородник Любов Олександрівна,
магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища,
E-mail: ohorodnyk_lo@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0008-1342-1951
наук. керівник: канд. арх., доцент, Гарбар М. В.,
Київський національний університет будівництва і архітектури
E-mail: garbar.mv@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1651-3164*

ЕКОЛОГІЧНІ ТА МІСТОБУДІВНІ ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ПІСЛЯ РУЙНУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ КАХОВСЬКОЇ ГЕС

6 червня 2023 року внаслідок підриву Каховської ГЕС російськими військами гідротехнічна споруда була повністю зруйнована. Це спричинило спустошення водосховища, затоплення навколишніх територій та зміни в північно-західній частині Чорного моря.

Незважаючи на масштабні руйнування, природа почала поступово відновлюватися. Після осушення території сформувалося кілька біотопів: вербові зарості, заболочені ділянки, малозарослі зони та площі з мушлями моллюсків. Зараз основну місцевість покривають верби, тополі та інші види,

які були характерні для території Великого Лугу ще до його затоплення. Зникнення однорічних видів дозволяє багаторічним формувати майбутній склад флори й прогнозувати розвиток біотопів. Та вже зараз можна говорити про те, що один із найбільших вербово-тополевих лісів активно формується на місці колишнього Каховського водосховища.

Однак після штучного затоплення виникли також серйозні містобудівні проблеми: значні пошкодження інфраструктури, необхідність нового планування територій через змінені гідрологічні умови, ризики підтоплення й нестабільні ґрунти, труднощі з водопостачанням, а також потреба у переселенні людей і формуванні нової забудови з урахуванням екологічних та безпекових вимог. Створення науково-дослідної бази з вивчення змін екосистем та проекти з відновлення інфраструктури житлових територій можуть стати прикладом сучасного комплексного підходу з урахуванням технологій, кліматичних викликів і потреб розвитку регіону.

УДК 725

Маліна Богдана Олексіївна,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: malina.bo@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0006-3663-914X

наук. керівник: канд. арх., доцент, Гарбар М. В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: garbar.mv@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1651-3164

ПРИНЦИПИ ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОДУЛЬНИХ СТРУКТУР В СКЛАДІ КУЛЬТУРНО- ОСВІТНІХ ЦЕНТРІВ

Сучасний світ характеризується постійними змінами, коливанням тенденцій та швидкою трансформацією потреб. Виникають нові простори з різними функціональними призначеннями, тоді як існуючі поступово втрачають актуальність. Водночас постійна перебудова потребує значних економічних, часових, трудових і матеріальних ресурсів.

З метою реагування на ці виклики було проведено дослідження об'ємно-просторових принципів організації модульних структур у складі культурно-освітніх центрів. Використання модульних структур дає змогу

ефективно вирішувати проблему мінливості сучасного середовища, забезпечуючи швидку адаптацію простору до нових функцій без значних витрат ресурсів.

Культурно-освітня функція будівлі сприяє залученню відвідувачів та стимулює набуття нових знань. Застосування об'ємно-просторових принципів дозволяє гармонійно інтегрувати будівлю в контекст навколишнього середовища, підкреслюючи її роль у міському просторі та не перевантажуючи візуальне сприйняття.

Наукова новизна полягає у визначенні об'ємно-просторових принципів формування та інтеграції модульних структур у культурно-освітніх центрах, що забезпечують адаптивність архітектурного середовища до змінних потреб суспільства.

Як приклад доцільно розглянути центр Помпиду Мобіль (Berger & Berger), у якому простежується чітка сітчаста організація об'ємів приміщень, що забезпечує візуальну стриманість і адаптивність простору. Також варто згадати капсульну вежу Накагін архітектора Кішо Курокави, яка відображає ідею мобільності модульних структур та можливості швидких змін із мінімальними витратами ресурсів.

Отже, метою дослідження є визначення принципів інтеграції окремих модульних структур у цілісну систему будівлі з урахуванням змінних потреб суспільства, а також обґрунтування доцільності впровадження таких рішень у міському середовищі.

УДК 711

Корінний Андрій Русланович,

магістрант кафедри дизайну архітектурного середовища

E-mail: korinnyi_ar@knuba.edu.ua, ORCID 0009-0002-1399-2224

наук. керівник: канд. арх., доцент, Гарбар М.В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

E-mail: garbar.mv@knuba.edu.ua, ORCID 0000-0002-1651-3164

КОМПЛЕКСНЕ ОНОВЛЕННЯ ЖИТЛОВИХ РАЙОНІВ 1958-1984-Х РОКІВ

В умовах трансформації сучасних міст особливої актуальності набуває питання оновлення житлових районів масової забудови другої

половини ХХ століття. Житлові райони 1958–1984-х років формувалися в умовах індустріалізації будівництва та орієнтації на кількісне забезпечення житлом, що зумовило типізовану забудову, функціональну одноманітність і обмежену якість міського середовища. Сьогодні ці райони стикаються з низкою проблем, серед яких фізичне та моральне зношення житлового фонду, застарілі інженерні мережі, дефіцит якісних громадських просторів, недостатній рівень благоустрою та невідповідність сучасним соціальним і просторовим потребам мешканців.

Комплексне оновлення таких районів розглядається як важливий інструмент підвищення якості міського середовища, що охоплює не лише реконструкцію житлових будинків, але й переосмислення структури відкритих просторів, транспортної та пішохідної інфраструктури, системи озеленення й функціонального наповнення територій. Особливого значення набуває врахування соціального виміру, адже просторові рішення безпосередньо впливають на повсякденне життя, комфорт і соціальну взаємодію мешканців.

Метою дослідження є вивчення житлових районів 1958–1984-х років крізь призму потреб їхніх мешканців, а також визначення напрямів спрямованих на задоволення цих потреб. Увага зосереджується на аналізі умов проживання, доступності сервісів, якості громадських і напівприватних просторів, безпеки, інклюзивності та екологічного стану середовища.

Підхід передбачає інтеграцію просторових, соціальних та функціональних рішень, що дозволяють адаптувати житлові райони масової забудови до сучасних вимог. Урахування реальних очікувань і повсякденних сценаріїв використання простору мешканцями сприяє формуванню більш комфортного, соціально активного та сталого міського середовища.

Отже, дослідження та оновлення житлових районів 1958–1984-х років є важливим напрямом розвитку сучасного міста та необхідною умовою підвищення якості життя населення.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ І МЕТОДИ
ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНОГО
СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Тези доповідей
XII науково-практичної конференції
15 квітня 2026 року
м. Київ